

1

Leonard

Vi ankom med Heathrow Express til Paddington klokken 04:50.

Jeg fik et eksemplar af Evening Standard fra en avissælger, og mens vi stod og ventede i taxakøen, nåede jeg at læse om et knivmord ude på Wimbledon Common – udført af en, som journalisten kaldte *The Watch Killer*, fordi han tilsyneladende havde for vane at efterlade et defekt armbåndsur på sine ofre. Jeg nævnte intet om historien til Maud; vi havde i det hele taget ikke talt meget sammen under rejsen, og hun bryder sig ikke om at blive mindet om verdens tilstand.

Hun bryder sig heller ikke om at blive mindet om *min* tilstand, hvis man skal være ærlig, og ærlig er netop det, jeg har besluttet mig for at være.

Først og fremmest i tanken. Ikke noget med at slippe den sædvanlige, irriterende tvivl ind. I stedet skal jeg forsøge at beholde så meget skarphed i hovedet de kommende tolv dage som muligt. Det drejer sig ikke mere om, at alt skal falde på plads, hvad der så ellers kan menes med det, men i svage stunder får jeg en fornemmelse af, at hele mit liv har været et omfattende udvalg af halve løsninger og beslutninger, som er løbet ud mellem fingrene på mig. Det er blevet særligt klart her i den elvte time, hvor man bliver tvunget til at se i bakspejlet, fordi der ikke er andre retninger, man kan se i. Og det har jeg ikke tænkt mig at lade ske igen. Væk med den satans ambivalens, tænker jeg. Finalen skal ende i en anden toneart end selve symfonien. En smule Händel, hvorfor ikke?

Jeg tillod mig selv at smile af den konkluderende tanke, der præsenterede sig i akkurat disse musikalske termer, og jeg følte tydeligt dette indre, fredsommelige skær, som med mellemrum var begyndt at dukke op i hovedet på mig. Kortvarigt og helt igennem bedragerisk, men alligevel som et glimt af noget lyst og helt

sikkert godartet. Jeg ved ikke, hvad det drejer sig om eller betyder, men det spiller ingen rolle. Jeg smed avisen i en affaldskurv og tændte en cigaret. Der stod mindst tyve mennesker foran os i køen, jeg ville kunne nå at ryge den i ro og mag.

“Du burde ikke ...”

Hun nåede at stoppe sig selv, men ikke helt. Det er ikke den slags kræft, som vil slå mig ihjel, også selv om hver eneste cigaret bidrager til at fremskynde forløbet. Det understregede Werner ved vores sidste møde, men det er jo den slags, som læger får penge for at understrege, det ved vi begge to. Jeg har røget i mere end halvtreds år, hvorfor skulle jeg stoppe, når jeg har så lidt tid tilbage?

Den naturlige afslutningsdato behøver vi ikke at spekulere på, men under ingen omstændigheder ville det have drejet sig om mere end et halvt år. Nu taler vi om dage. Det ligger i mine egne hænder, og jeg er helt sikker på, at i det mindste så meget vil blive undt mig. Knap to uger. Vi skriver i dag den 13. september, og det er den 25., som er den afgørende dato. Jeg forventer at kunne vågne op til den dag med en klar følelse af fortrøstning og tilfredsstillelse. Jeg kunne næsten skrive triumf – Hændel som sagt – men ydmyghed er en dyd.

Taxaen førte os gennem tæt trafik og en gullig støvregn langs Bishop's Bridge Road og Westbourne Grove ud til Chepstow Road. The Commander ligger på grænsen mellem Bayswater og Notting Hill. Et øjeblik blev jeg overvældet af følelsen af at vende tilbage. Hele området ud mod Portobello har forandret sig de seneste år, navnlig Westbourne Grove, hvor nyetablerede restauranter, butikker med brugskunst, gallerier og italienske caféer kæmper om pladsen med de gamle butikker: møntvaskerier, isenkræmmere, farvehandlere, frisører og grønthandlere. De victorianske efterladenskaber ikke at forglemme, de ligger her stadigvæk som let slidte primadonnaer: St Stephen's Terrace, Kensington Gardens Square, Pembroke Villas. Det er i det hele taget en skøn blanding, og jeg tænker, at jeg burde have levet hele mit voksne liv her. Hvorfor flyttede jeg nogensinde herfra? Alt kunne have været så meget anderledes.

The Commander har ti eller tolv år på bagen. Jeg har boet her en gang før, et par døgn i forbindelse med Christophers begravelse, og vi får den samme lille suite, som jeg havde dengang. Det bad jeg om, da jeg ringede og bestilte værelse, og det var der ikke noget til hinder for. Et stort værelse med to sovealkover og et veludrustet tekøkken. Fjerde sal med en stor altan mod vest, ud mod Portobello og Notting Hill. Regnen var stoppet, mens vi checkede ind, jeg foreslog et glas sherry ude i den friske luft, og Maud accepterede. Hun tørrede bord og stole af med et håndklæde, mens jeg fandt glas frem sammen med den flaske, vi havde købt i butikken i lufthavnen.

Synd, tænkte jeg, mens vi løftede glassene og lod vore blikke strejfe hinanden. Synd, at du ikke spillede dine kort bedre.

Men det er naturligvis ikke det, dette handler om eller har handlet om. Det er bare endnu en af disse tomme formuleringer, man anvender i mangel af rigtig præcision.

Jeg slugte også min medicin, mens vi sad derude på altanen – på hendes opfordring. Hun er meget nøjeregnende med det. To hvide, to røde og en grå tablet med et blå mønster på. Tre gange om dagen efter lægens ordrer. Hun kan godt lide at minde mig om det, fordi det sætter hende i et godt lys. Hun holder mig i live. Sørger for, at jeg ikke har smerter. Jeg er alt for distræt til at sørge for sådan noget selv.

Det er selvfølgelig noget snak, men jeg har hørt hende beskrive det netop sådan, både for Gertrud og for Tom. Problemet med medicinen er et andet, ikke at jeg glemmer at tage den. Den sløver mig. Ikke meget, men en smule. Vil jeg være klar i hovedet, bør jeg springe over pillerne. Så kommer smerterne ganske vist, så sikkert som amen i kirken, men nogle gange er jeg nødt til at vælge det alternativ. Det er et intrikat spil, det skal jeg være den første til at skrive under på, men der ligger et par gode timer – i det mindste halvanden – mellem sløvheden og smerten, og når man tager i betragtning, hvad jeg har pålagt mig selv, er det vigtigt, at jeg får fat i den korte periode hver eneste dag. Mellem halvfjerds og firs minutter, hvor jeg hverken er træt, sløv eller domineret af

smerte. Jo, det betragter jeg som en slags daglig nødvendighed. Ud på formiddagen og tidligt på aftenen, det er de bedste stunder.

“Hvordan har du det?”

“Udmærket, tak.”

“Gør det ondt?”

“Nej.”

“Er du træt?”

“Det er ikke så slemt. Hvis jeg tager en lille lur, så kan vi gå ud og spise bagefter.”

“Du kan godt lide det her område, ikke?”

“Jo, det er jeg meget glad for.”

Hun trak på skuldrene. Vi sad tavse et øjeblik og betragtede vesthimlen over Wembley og Ealing, hvor den nedgående sol netop var ved at gemme sig bag skyerne. Jeg røg endnu en cigaret og konstaterede, at det var første gang, vi var i London sammen. Og den sidste også. Byen betyder ingenting for Maud. Hun har ingen relation til Covent Garden, Little Venice eller Chalk Farm. Hun er aldrig gået over Hungerford Bridge i skumringen med to pund i lommen eller har siddet på The Elgin i minutterne, før fodboldbillederne fra Highbury begynder at strømme ind. Highbury findes ikke længere – eller i det mindste spiller Arsenal sine kampe et andet sted. Det tager jeg som et tegn på, at det kan være ved tiden at dø. Covent Garden ser heller ikke ud som i 60'erne, da jeg kom hertil for første gang, men herregud, tænker jeg, det er mere end fyrré år siden. Femogfyrré faktisk. Nu mærker jeg også, at søvnen er ved at gribe fat i mig, og sluger de sidste dråber af sherryen. Det er naturligvis ikke byen, der har gennemgået de store forandringer. Det, der er sket i løbet af næsten et halvt århundrede, hvad angår bebyggelse og udvikling og modernisering, er blot kosmetiske ændringer i sammenligning med den forandring og det sammenbrud, som er sket inden i mig.

Sådan er det faktisk. Det er ikke verden, der bliver ældre, den bliver bare nyere og nyere, står helt ny og frisk op til hver eneste moderne morgen og til hver eneste jomfruelig krig. Men betragterens blik bliver gammelt. Det sløres af skidt, der bliver til et mere og mere tæt filter. Dagene pakker sig sammen, og leden akku-

muleres for vore øjne. Og det er bare en af tusind mulige måder at formulere det på. Det er ingen nyhed.

“Kom nu ind og læg dig, før du falder ned fra stolen.”

Jeg rejser mig og lader mig modstræbende puffe og lede ind i værelsets halvmørke.

“Jeg går en tur i kvarteret, mens du sover. All right?”

All right, all right. Må englenerne synge dig til ro, Leonard Vermin. Ord, ord.

Jeg har en del at udrette, før vi er fremme ved den 25., sådan er det naturligvis, men den her første aften nøjedes vi med at spise en enkel middag i området. På Bloody French, en lille restaurant på Westbourne Grove, nærmest mennesketom til trods for, at de serverede en aldeles udmærket boeuf bourgignon og en mere end drikkelig Merlot. Maud udtrykte sin påskønnelse over maden, men var i øvrigt ret afdæmpet. Jeg forsøgte at underholde hende med fortællingen om det afhuggede øre og om, hvordan Portobello fik sit navn – og med historien om mordet på Whiteley, som altså fandt sted mindre end hundrede meter fra det sted, hvor vi befandt os. I januar 1907, hvis jeg ikke husker forkert. Morderen hed Horace Rayner og påstod at være den velhavende Whiteleys uægte søn. Han undgik akkurat galgen, efter at 180.000 mennesker havde skrevet under på en appel om at skåne hans liv – men jeg så på Maud, at intet af dette kunne vække den mindste interesse hos hende. Vi har egentlig ikke haft noget at tale om de sidste ti år, og det slog mig, mens vi sad der og ventede på den ostanretning, vi havde tænkt os at dele, at der aldrig – end ikke i den første tid – havde været holdbare broer mellem os. Bare viljen til at bygge dem måske, den der positivistiske elendighed. Men når man har stået i tilstrækkelig lang tid på hver sin side af floden, burde man være klog nok til at holde op med at råbe. I stedet skulle man holde kæft, vende det hele ryggen og gå sin vej. Jeg overvejede en tid at præsentere hende for det billede – nogle gange får jeg en idé om, at jeg skylder hende en smule oprigtighed her i den elvte time – men jeg resignerede. Der er ikke den store udsigt til, at jeg kan gøre mig forståelig, og det ville ikke have tjent

andre formål end at demonstrere en selvtilstrækkelig ærlighed.

Og om Alexander Herzen og Bakunin, der begge to boede i området nogle år, nævnte jeg ikke et ord. Maud har aldrig været interesseret i de tidlige revolutionære.

Det er helt præcis tyve år siden, at vi mødtes for første gang. Jeg taler nu om Maud, ikke om Herzen og Bakunin. Det var under en af underskudsperioderne i mit liv. Jeg havde mistet Michelle, en kvinde, jeg virkelig havde været parat til at tilbringe resten af mine dage og nætter sammen med (navnlig nætterne, det må medgives). Jeg var blevet voldsomt mishandlet af hendes mand, havde ligget to måneder på hospitalet, og jeg havde på min læges (i maskepi med to af mine gode venner tror jeg, Justin og Tom) anbefaling besluttet mig for at gå i terapi. Der var også misbrugsaspekter med i billedet, jeg ville snart fylde halvtreds, og muligvis var det på tide at indse, at livet ikke varer evigt.

Maud var fireogtredive, da jeg trådte ind ad døren til hendes klinik en regnfuld mandag eftermiddag i midten af august. Hendes metode kaldtes *kognitiv adfærdsterapi*, og da vi gav hånd og sagde goddag, fik jeg et indtryk af hende, som jeg aldrig tidligere har fået af en kvinde. Jeg har stadigvæk tyve år efter svært ved at beskrive følelsen, men jeg har mere og mere forstået, at den udsprang af hendes moderlighed. Her stod jeg pludselig over for en kvinde, som tilbød at tage sig af mig. Min egen mor – det går op for mig, at jeg endnu ikke har fortalt noget om mine forældre eller om min opvækst, måske skulle jeg være begyndt med det i stedet, men jeg har ikke tid til at strukturere om og om igen – men altså min egen mor døde af tuberkulose, da jeg ikke var mere end fire år gammel, og det er en omstændighed, som i hvert fald må have haft en vis betydning for min relation til Maud. Hun udfyldte et gammelt tomrum, det ville være idiotisk at bilde sig noget andet ind.

Men måske vender jeg tilbage til det der. Det er ikke relationen til Maud, som er det centrale i min historie. For at finde dette punkt, det imaginære centrum, må vi gå yderligere tyve år tilbage i tiden. Ja, faktisk toogtyve. September 1968, det var der, jeg mødte Carla, og nu hvor jeg står over for den definitive afslutning på bogen, ved jeg lige så klart som efterårshimlen over Montana og

lige så sikkert som ravnene på Tower, at dette er den altoverskygende hændelse under min vandring gennem denne jammerdal.

Som altså snart er slut. Min blyant falder ud af hånden, og jeg ser, at Maud allerede har slukket lyset ovre i sin alkove, og at det er på høje tid for mig at gøre det samme. Jeg er i hvert fald taknemmelig for, at vi er nået så langt, til grænselandet mellem Bayswater og Notting Hill. Og nu vinker et andet grænseland, der er betydeligt mere lovprist, rundt om hjørnet.

Ingen smerter, bare træthed og en smule trykken over brystet.

Den gule notesbog:

Trafalgar Square.

Det var den 5. september 1968. Jeg havde tilbragt dagen med at flytte – fra et trangt logi i Shoreditch et par gader fra Liverpool Street Station, til et ikke helt så trangt logi (og med bedre køkken-faciliteter) i nærheden af Earl's Court – og jeg ved ikke, hvad der havde fået mig til at gå ned til Trafalgar Square. Antagelig skulle jeg mødes med en eller anden. En eller anden som i så fald aldrig dukkede op, eller også havde alt flytterodet, håndteringen af kufferter og papkasser op ad tre snævre trapper, taget længere tid end beregnet, og jeg var forsinket. En eller anden var måske blevet træt af at vente, men jeg husker det ikke. Under alle omstændigheder sad jeg der på balustraden og røg en cigaret, mens jeg betragtede duerne og menneskene og lorden oppe på sin søjle. Det var en smuk og mild efterårsaften, klokken nærmede sig halv syv.

Lad mig også konstatere – før begivenhederne tager fart og ikke længere lader sig bremse – at jeg var otteogtyve år gammel. Jeg havde boet i London i tre år. Jeg var kommet hertil for første gang – efter en afbrudt universitetsuddannelse, men efter aftjent værnepligt – i juni 1965, og havde endnu ikke været i stand til at rejse væk igen. Der havde ingen grund været til det. London var verdens hovedstad de her sidste år af 60'erne, ingen tvivl om det. Jeg var blevet draget hertil som et karakterløst insekt af en efterårsagtig petroleumslampe, var begyndt at fotografere og skrive artikler på freelancebasis: musik, mode, ungdomsoprør, politik, popkunst og hvad jeg ellers kunne finde på. Et tresiders interview med Arthur Brown til International Times var indtil videre højdepunktet, måske i konkurrence med et tosiders med Bertrand Russell om Vietnamkrigen til en amerikansk avis. I oktober 1967

havde jeg sammen med tre ligesindede, Christopher, Mary og Fjodor, startet et undergrundsblad, The Spiff, der nu imod alle odds havde otte numre bag sig og snart ville fylde et år. Måske var det forresten en af de andre spiffere, jeg skulle have mødt den aften, hvis jeg ikke var kommet for sent – men det er af underordnet betydning. Om blot et par minutter ville et blad blive vendt i mit liv, jeg skoddede min cigaret og tænkte på ingenting. Eller måske på Marys og Fjodors forhold, det plejede jeg at gøre – på om tiden ikke snart var ved at være inde til, at hun droppede ham og gav mig en chance i stedet.

Hvilket på mange måder ville være en nåde at blive vist, selv om det givetvis ikke ville have været godt for bladet. Måske heller ikke for Mary, jeg ved det ikke.

En langskægget sandalprofet med runde, blå Lennonbriller og en kaftan, der lugtede af hest, forlod sin plads på balustraden lige til højre for mig efter at have lukket sin Bhagavadgita. Jeg mærkede, at jeg var sulten, indså, at jeg ikke havde spist noget hele dagen og begyndte at grave i lommerne for at se, hvordan det stod til med konanter.

Men jeg nåede aldrig så langt, for det var nu, det begyndte. En kvinde kom gående skråt op ad trapperne og stoppede to meter foran mig. Hun så ud til at være omkring de tredive, var iført en simpel rød kjole og en tynd trøje i samme farve. Hendes hår var mørkt og klippet i pagefrisur, og hun hørte lige så lidt til i hippiehavet over for Trafalgar Square som en rubin i en shephard's pie.

Det var dog ikke hendes skønhed, som fik mig til at holde vejret, men hendes tøven og hendes åbenbare rådvildhed. Hun var stoppet op midt i et skridt, og nu kiggede hun på sit armbåndsur. Derefter så hun sig bagud ned mod løverne og springvandet, som om hun ville kontrollere, at hun ikke blev forfulgt. Eller at hun blev det. Hun blev stående et par sekunder, mens hun søgte efter et eller andet i sin håndtaske, før hun trak på skuldrene og opdagede den ledige halve meter ved siden af mig. Hun mødte mit blik.

Jeg nikkede. Eller jeg tror, at jeg nikkede. I hvert fald forsøgte jeg på en eller anden telepatisk måde at opfordre hende til at

komme hen og sætte sig. Det er omtrent sådan, jeg bagefter har ønsket at tolke min ophidsede passivitet i de afgørende sekunder. Disse blanke og betydningsladede øjeblikke, som forekommer så sjældent i et livsforløb, men som – når de så alligevel dukker op – skænker en slags nøgle til alle de uformulerede spørgsmål, vi bærer med os. Det er *det her*. Det er *nu*. Hun så sig igen over skulderen, og så fløj et hastigt smil over hendes ansigt, hvorefter hun slog sig ned i tomrummet efter sandalprofeten.

“Hej. Jeg hedder Leonard.”

På hvilken anden måde kunne jeg være begyndt? End ved at vedgå min identitet, åbent og direkte. Ved at bekendtgøre, at jeg var et selvstændigt individ midt i dette hav af diffuse eksistenser – der var usædvanligt mange mennesker rundt om Trafalgar og Charing Cross den aften ... alt andet, enhver anden åbning ville have ført i den forkerte retning. Det har jeg forsøgt at overbevise mig selv om.

“I am Carla.”

Accent. Østeuropa så vidt jeg kunne bedømme, men det var kun tre ord. Jeg rakte hånden frem. Hun tog den uden at tøve, holdt fast i den nogle sekunder, mens hun så på mig med et åbent blik. Det indeholdt egentlig ikke andet end et spørgsmål. *Kan jeg stole på dig?*

Jeg bød hende på en cigaret. Hun tog imod den, og jeg tændte for os begge. Indtil videre havde vi ikke afsløret andet for hinanden end vore navne. Vore fornavne. Leonard og Carla. Vi tog et par sug uden at sige noget. Hun sad så tæt ved mig på stenbalustraden, at jeg kunne mærke hendes kropsvarme langs min højre arm. Vi stirrede ud på menneskene og duerne, mens vi røg. Den vidtstrakte, åbne plads og mylderet af mennesker var virkelig en arena denne behagelige sensommeraften. En duknakkert ung mand spillede guitar og sang en Donovansang et lille stykke fra os. Duften af hash og andet brændende græs kom og gik. En pige i lange, orange bukser og nøgen overkrop gik på hænder. Carla så på sit armbåndsur igen.

“Will you help me?”

Jeg nikkede. “Jeg vil hjælpe dig. Hvad vil du have mig til at gøre?”

Hun stak hånden i håndtasken. Tog en lille lysegrå kuvert frem og holdt den mellem tommel- og pegefinger et kort øjeblik. Derefter rakte hun den frem mod mig. Jeg tog imod den og betragtede hende spørgende. Hun trak vejret dybt og så alvorligt på mig.

“Please go.”

Jeg forstod det ikke. Hvordan skulle jeg kunne forstå? Hendes øjne skiftede mellem grønt og brunt, det så jeg nu. Det højre øje var grønnere end det venstre. Hun holdt munden en anelse åben, bare et par millimeter, jeg ventede på, at hun skulle sige noget mere. Kastede et blik på kuverten, der var tynd og vejede næsten ingenting.

“Hvad er det, du vil have mig til at hjælpe med?”

Hun nikkede ned mod kuverten. “Please go.”

Derefter lavede hun den der forseglende bevægelse, den som på en eller anden måde afgjorde alting. Hun lagde sin pegefinger mod sine egne læber og placerede den derefter mod mine. En berøring der tog brøkdelen af et sekund, men endnu da jeg vågnede næste morgen, kunne jeg fornemme den finger.

Hun hoppede ned fra balustraden. Rattede kjolen med en enkel håndbevægelse og skyndte sig ned ad trapperne uden at se sig om.

Der stod ingenting på kuverten. Ingen adressat, ingen afsender. Jeg åbnede den. Tog en billet ud. Simpelt tryk på bleggult papir. En billet til en koncert.

Musik af Bach, Vivaldi, Pachelbel og Telemann fremført af et tysk barokorkester. *Die Wiedermeirische Sieben*.

Sted: Kirken St Martin-in-the-Fields, Trafalgar Square.

Jeg drejede hovedet og så over mod den. Den lå mindre end hundrede meter fra det sted, hvor jeg befandt mig.

Tid: torsdag den 5. september klokken 07:00 pm.

Jeg kontrollerede tiden. Den skulle begynde om ti minutter.

Jeg skriver disse noter næsten tolv år efter, og meget fra den tid, som jeg altså har bestemt mig for at forsøge at indfange, før det er for sent, virker kimæreagtigt og flygtigt på alle mulige måder. Men denne første aften oven for Trafalgar Square og senere inde

i kirken fremtræder virkelig delta-ljeret i min erindring. Som indledningsscenen til en film, mens man endnu er helt vågen og forventningsfuld – eller som de første sider af en bog, man endnu ikke ved, om er ens opmærksomhed værd, men som man til at begynde med alligevel vier sin fulde koncentration. Netop for at give det hele en chance, for ikke at dømme for tidligt. Eller noget andet. Det er naturligvis ikke vigtigt. Faktisk er det mest mig, der forundres over tydeligheden. Her i en helt anden by så mange år senere.

Men nok om det. Kirkerummet var temmelig fyldt, men ikke fuldt. Min plads var bagerst til højre. Q 15, to trin inde fra midtergangen. Q 16, 17 og 18 var optaget af tre velondulerede damer omkring de halvfjerds – mens Q 14, pladsen nærmest gangen – stod tom. Jeg satte mig på den hårde træbænk i samme øjeblik, som musikerne gjorde deres entre, og publikum tog imod dem med en stilfærdig applaus. En kirketjener lukkede dørene bagerst i lokalet, men jeg bemærkede, at de ikke rigtigt holdt trafiklarmen ude. Lyset blev dæmpet en smule over tilskuerne, og musikerne begyndte at stemme deres instrumenter.

Jeg havde besøgt St Martin-in-the-Fields tidligere, men havde aldrig været til koncert her. I det hele taget var jeg ikke specielt velbevandret i den klassiske musik, men trods alt heller ikke en total ignorant. Et tyndt program fortalte, at der skulle opføres seks værker, og jeg kendte halvdelen af dem: Bachs Brandenburgkoncerter (nummer to og nummer fire) samt en af Vivaldis Årstider (Sommeren). Værkerne af Telemann og Pachelbel kendte jeg ikke.

Det begyndte med en af Brandenburgkoncerterne, jeg ved ikke hvilken, og snart befandt jeg mig i en ejendommeligt splittet tilstand mellem søvn og ekstrem vågenhed. Barokkens snoede kontrapunktsstruktur kan jo gøre hvem som helst søvning, jeg har en gang imellem tænkt, at det er dette, der er både hemmeligheden og hensigten med denne musikform – men i forening med hvad der netop var sket for mig ude på Trafalgar Square, fik trætheden en nærmest surrealistisk understrøm. Jeg følte det, som om jeg sad i en gammel sort-hvid film eller snarere deltog i indspilningen af den – endnu en billig cineastisk association, men det må

række – i en scene, hvor instruktøren har afbrudt arbejdet for at gå på toilettet eller for at købe cigaretter eller et eller andet, men hvor kameraerne bliver ved med at køre, til trods for at manuskriptet ligger ulæst og ubearbejdet i hans rummelige lommer. Ja, billeder af den slags trængte sig virkelig på, mens jeg sad der og glippede med øjnene og forsøgte at huske hver detalje af Carla – de få detaljer hun havde ladet slippe ud altså, og stærkest af disse var uden tvivl den lette berøring af hendes pegefingre mod mine læber. Jeg ved også, at jeg under denne første halv time i kirken – allerede da – forstod, hvad det var, som skilte hende så radikalt ud i min erfaringsverden. Hun var den første kvinde. Alle mine andre forhold – det var ikke så overvældende mange, men i det mindste en halv snes – havde været med piger. Jeg vidste overhovedet ingenting om Carla, men hvad hun så end var, så var hun ikke pige.

Der fulgte en kort pause, efter at folk var færdige med at klappe af det første værk, cembalisten forlod for en tid orkesteret, man stemte instrumenterne igen, og umiddelbart før det for mig ukendte værk af Telemann blev introduceret, kom en herre ind og satte sig på den tomme plads til venstre for mig.

Q 14. Han var høj og tynd. Mørkt, luvslidt jakkesæt, bruntonede briller og bagudstrøget, lidt krøllet, grånende hår. Hvid skjorte uden slips. Et sted mellem halvtreds og tres. Hvad angår hans udseende, nåede jeg ikke at lægge mærke til mere. En svag duft af en temmelig billig aftershave omgav ham, og han bar på en lille sort mappe, som han placerede på gulvet mellem sine fødder.

Det er alt, hvad jeg kan sige om ham.

Jeg faldt i søvn under Telemann. Jeg ville ønske, at det ikke var sket, men til trods for det friske minde om mødet med Carla og den gnavende fornemmelse af hyperrealisme, var det umuligt at holde øjnene åbne. Jeg vågnede ved klapsalver, og det tog mig et sekund at komme i tanker om, hvor jeg befandt mig. Cembalisten vendte tilbage i selskab med en fløjtenist. Et nyt, noget mattere bifald hilste dem velkommen. Jeg så mig omkring. De tre kvinder på Q 16, 17 og 18 var der stadigvæk, ranke i ryggen. En af dem

bød netop da de andre på halstabletter fra en blikæske, jeg regnede med, at det drejede sig om Fisherman's Friend.

Til venstre var der tomt. Q 14, manden med det luvslidte jakkesæt og de grå krøller, havde forladt sin plads. Han havde også efterladt sin mappe. Den lå fladt på bænken, hvor han havde siddet, en sort lædertingest tilsyneladende med et par år på bagen og blanke beslag af metal.

Han vendte ikke tilbage under Vivaldis Sommer. Heller ikke under den efterfølgende pause, og lige før Pachelbel skulle åbne anden akt, besluttede jeg mig. Greb mappen og skyndte mig ud af kirken. Mørket var allerede begyndt at sænke sig over Trafalgar Square, men folkevrimlen var om muligt endnu tættere, end den havde været for en time siden. Turister, hippier, en gruppe politifolk til hest og nogle få vildfarne londonere.

Før jeg tog hjem til min nye lejlighed ved Earl's Court, opholdt jeg mig et stykke tid i nærheden af det sted, hvor jeg havde siddet tidligere. Lyttede til et par forskellige gademusikanter og røg tre eller fire cigaretter, men jeg så ikke skyggen af Carla.

Heller ikke af Q 14, og jeg fornemmede, at jeg var en brik i et spil, jeg ikke var i stand til at gøre mig forestillinger om.

Jeg spiste morgenmad alene. Jeg havde opfordret Maud til at gå en tur i Kensington Gardens og Hyde Park, fordi vejret var smukt, og hun havde fulgt min anbefaling. Naturligvis efter at hun først havde kontrolleret, om jeg havde taget min medicin. Nogle gange forstår jeg ikke hendes stædighed på det område. Jeg har ingen idéer om at forkorte min sidste tid ved at sjuske med pillerne. På det område tager hun fejl, men på sæt og vis tjener det vel hende til ære.

Jeg forlod hotellet lige efter klokken halv elleve. Slentrede ad Westbourne Grove over imod Queensway og købte en Independent i en bladviosk. Tillod mig selv en cappuccino ude på fortovet ved en ny italiensk café på hjørnet af Garway Road, mens jeg bladede i avisen og røg en cigaret. Bare en snes meter fra den restaurant, hvor jeg havde siddet en anden gang i en anden tid. Den ligger der stadigvæk, men det har jeg skrevet om i notesbogen, og den tanke skubber jeg væk. Denne morgen læste jeg i stedet om *urmorderen* igen. Offeret ude på Wimbledon Common var efter alt at dømme hans tredje, og i samtlige sager havde politiet fundet et ødelagt armbåndsur rundt om den dødes håndled. Der var tegn på, at tidspunktet for mordet var identisk med det tidspunkt, som viserne var stoppet på. Jeg tænkte, at præcis det her kommer jeg til at savne: kaffe og en cigaret og et frisk, interessant dagblad – om formiddagen ved et cafébord på fortovet i en storby. Er der den slags steder i himlen? Kan vi regne med det? Hvis ikke, kunne man måske spare sig alt besværet med at ende der. Nå ja, selv har jeg egentlig ikke den slags ambitioner, men jeg er overbevist om, at mindst syv ud af ti mennesker forstår, hvad jeg taler om. De resterende tre har jeg ikke tid til at forklare det for. Mine dage er talte.

Præcis klokken halv tolv trådte jeg ind på badeanstalten i Porchester Center. De praler med at være Londons ældste spa, og der er intet, som modsiger den påstand. Jeg plejede at komme her i begyndelsen af 70'erne, og allerede dengang følte det antikt.

Intet så ud til at være forandret. De samme flødefarvede fliser. De samme søjler og blyindfattede, støvgrå vinduesnicher. De samme mørke træbrikse og småborde til drikkevarer, medbragt læsestof og andet. Askebægrene var dog forsvundet. Det var onsdag formiddag, og der var temmelig få gæster. Jeg opdagede Fjodor næsten med det samme. Han lå under et par hvide håndklæder og et ternet tæppe på en af briksene i det, der kaldes *Frigidarium*. Kun hovedet og hans fede fødder stak frem. Jeg havde ikke set ham siden Christophers begravelse, men dengang havde han naturligvis haft tøj på. Han var blevet endnu større, det kunne jeg konstatere. Maven rejste sig som en sørgmodig spærreballon under tæppet, og jeg overvejede at spørge ham, hvor meget han egentlig vejede. Så huskede jeg mig selv på, at han kunne være en smule opfarende, og opgav det.

I stedet sagde vi velopdragent goddag. Han spurgte til mit helbred, og jeg forklarede, at jeg under ingen omstændigheder ville komme til at opleve en sommer mere. Han nikkede bekymret, og jeg fik et indtryk af, at han selv allerede var død og helt præcis vidste, hvad jeg talte om.

Jeg klædte mig af, pakkede mig rutineret ind i håndklæder og tæppe og foreslog, at vi skulle gå ned i saunaen. Det lykkedes ham at rejse sig fra briksen med iøjnefaldende besvær, og så fulgte vi ned ad trapperne. Vi tilbragte et stykke tid i saunaens damp, før vi atter lagde os på et par nye brikse i det 50 grader varme hvilerum.

“Har du gjort det, jeg bad dig om?” spurgte jeg. Vi var alene i det nøgne rum med de grønne fliser og kunne tale uforstyrret.

“Du får det på mandag. Jeg kunne ikke få fat i det før.”

“Mandag?”

“Ja.”

“Og hvorfor kunne det ikke lade sig gøre til i dag? Der er gået en måned, siden jeg bad dig om det.”

“Du skal bruge det den femogtyvende, er det ikke rigtigt?”

“All right. Det er fint med mandag.”

“Og derefter er vi kvit?”

“Så er vi kvit. Det har du mit ord på.”

Fjodor har skyldt mig to tusind pund siden slutningen af 70'erne. Det var et lån for gammelt venskabs skyld, jeg var begyndt at samle mig en formue, og Fjodor var i krise efter skilsmissen fra Mary. Præcis hvad han skulle bruge pengene til, havde jeg ikke spurgt om, og jeg har heller aldrig mindet ham om lånet. Ikke før nu altså – for en måned siden, da jeg kom til at tænke på hans aktuelle job og på, at tiden kunne være inde til at bringe balance i regnskaberne. Og jeg taler her ikke først og fremmest om de økonomiske regnskaber.

“Jeg har ikke tænkt mig at spørge dig, hvilke planer du har,” konstaterede han nu. “Men jeg forstår, at du ikke lader dig nøje med bare at dø som almindelige mennesker.”

“Det har du helt ret i,” svarede jeg. “Det kan jeg ikke nøjes med. Men du har aldrig forstået det der med livets virkelige vægt, så jeg har ikke tænkt mig at forklare noget.”

“Det er jo det, jeg siger,” sagde Fjodor. “Du har altid været en besværlig satan. Det mente jeg også før i tiden, men jeg forstod det ikke rigtigt. Der var mange, som var besværlige dengang. Og visse ting skal bruge nogle år på at blive tydelige.”

“Har du tænkt dig at begynde at blive ubehagelig nu?” svarede jeg og anbragte et vådt, koldt håndklæde hen over pande og øjne. “Er det din gamle jalousi igen, eller hvad handler det om? Det der med Mary og mig. Der var aldrig noget imellem os, det ved du. Ikke på den måde.”

“Hold nu bare din kæft,” sagde Fjodor. “Jeg har ikke sagt et ord om dig og Mary. Jeg har ikke set hende i femten år og ikke tænkt på hende siden i februar.”

“Februar?” sagde jeg. “Hvorfor tænkte du på hende i februar?”

“Fordi det var hendes fødselsdag,” konstaterede Fjodor med et dybt suk. “Hun fyldte halvfjerds. For fanden, hvor tiden går.”

“Det gør den,” sagde jeg. “Men du er jo bare otte og tres selv, er det ikke rigtigt? Selv om du virker ældre.”

“Tak skal du have,” sagde Fjodor. “Men ved du hvad, jeg giver

fanden i, hvor gammel jeg er. Om jeg lever eller dør er mig også ligegyldigt. Men Christina siger, at hun ikke kan klare sig uden mig, så jeg forsøger at humpe videre, så godt jeg kan. Vi har det ikke så ringe, i hvert fald kan jeg ikke begære mere, når jeg tænker på, hvordan jeg har levet mit liv.”

“Du brændte lyset i begge ender?”

“I alle ender,” sukkede Fjodor. “Men er det ikke fantastisk, at de stadigvæk laver aviser i de gamle lokaler? Oppe i Camden, hvor vi lavede The Spiff. Det er da for fanden sært.”

“Meget sært,” svarede jeg og blev pludselig ramt af trætheden. Det var, som det plejer at være. Det sker på bare et par sekunder, nogle gange kan det være besværende – eller det kunne i det mindste have været besværende for et menneske med anlæg for at føle sådan. Men da vi faktisk befandt os, hvor vi befandt os, i et veltempereret hvilerum i Londons ældste spa, sagde jeg til Fjodor, at jeg lige havde brug for at komme mig lidt, og at jeg ikke havde lyst til at snakke mere med ham nu.

“Er det sygdommen?” spurgte han alligevel, men jeg gad ikke svare.

“Altså på mandag?” spurgte jeg i stedet, før sønnen overmandede mig.

“På mandag,” sagde Fjodor.

Jeg havde ingen tanker om, at den der moderlighed skulle føre nogen steder hen, selvfølgelig havde jeg ikke det. Maud var min terapeut, det var kun naturligt, at jeg fik følelser for hende. Også når man tog i betragtning, hvem jeg var. Jeg vil også understrege, at det vel ikke kan være patientens opgave at sørge for, at grænserne opretholdes. Det er helt og holdent terapeutens ansvar. Det er hende, der forventes at være rask, og det er hende, der bliver betalt for at gøre et stykke arbejde.

I denne sammenhæng bestod opgaven i en mand på niogfyrre med en svigtende virkelighedserkendelse og tegn på personlighedsforstyrrelser. Det var den præliminære diagnose, jeg bragte med mig fra hospitalet. Jeg havde altså tilbragt to måneder der efter at være blevet voldsomt mishandlet af manden til en kvinde, jeg havde haft et årelangt, hemmeligt forhold til. Glødende og ganske ofte. Om dette stod der ingenting i hospitalspapirerne, men jeg fortalte det allerede ved vores første møde. Jeg fik et indtryk af, at hun var informeret på forhånd.

Det var altså i august måned 1989. Dragutin, Michelles bomstærke og temperamentsfulde mand, var begyndt at aftjene sin atten måneder lange fængselsstraf på nogenlunde samme tid. Michelle var flyttet ned til en søster i Perth i Australien. Længere væk på jorden kunne det ikke lade sig gøre at komme.

“Hvor synes du, at vi skal begynde?”

Det var hendes første spørgsmål, og der gik en tid, før jeg fandt et svar.

“Ikke fra begyndelsen i hvert fald.”

Det smilede hun af. Hastigt, men medfølelse.

“Så gør vi det stik modsatte. Du kan måske fortælle mig, hvad der virker mest problematisk i øjeblikket?”

Jeg tænkte efter en tid igen. Tænkte, at jeg absolut ikke ville sige noget bare for at holde samtalen i gang. Det var en strategi, jeg ofte var henfaldet til de seneste ti-femten år, og den havde ikke ført mig så meget som en centimeter fremad i livet.

“Jeg er et umoralsk røvhul.”

Hun foldede hænderne og betragtede mig alvorligt.

“Hvis det er korrekt, så er jeg enig med dig i, at det er et stort problem. Hvad var det, der fik dig til at komme herhen?”

“Ham psykiateren og et par gode venner overtalte mig.”

“Ja så. Var du svær at overtale?”

Jeg tænkte efter igen.

“Ikke specielt. Jeg har tilbragt hele sommeren på hospitalet. Jeg kunne lige så godt være død, det får en til at tænke.”

“Kan du fortælle mig, hvad der skete?”

“Det står vel i papirerne?”

“Jeg vil gerne høre det fra dig.”

Jeg trak på skuldrene og spurgte, om jeg måtte ryge. Det måtte jeg ikke.

“All right. Han overraskede os. Ikke ... hvad hedder det? In fla ...?”

“In flagrante?”

“Nemlig. Ikke sådan altså. Men en aften stod han og ringede på min dør. Skal jeg fortsætte?”

“Ja, tak.”

“Jeg åbnede, fordi jeg ikke vidste, hvem det var, og så var han pludselig inde i lejligheden. Han begyndte at tæve løs på mig omgående. Jeg forsøgte at forsvare mig, men havde ikke en chance. Han vejer hundrede kilo og vandt en medalje i brydning ved olympiaden i München. Græsk-romersk. Det har Michelle fortalt. Ti år yngre end jeg og veltrænet. Da han havde slået mig bevidstløs, smed han mig ud fra altanen.”

Jeg så, at min skildring berørte hende. Måske berørte den hende ubehageligt, men den berørte. Jeg bildte mig selv ind, at det var vigtigt og grundlæggende for vores fortsatte relation, og kunne mærke, hvordan den der varme moderlighed strømmede imod mig igen.

“Anklageren sigtede ham for mordforsøg alternativt for forsøg på drab,” tilføjede jeg. “Men vi landede på grov vold.”

“Fra hvilken etage?” spurgte hun.

“Tredje sal. Jeg landede i noget buskads. Hvis jeg ikke havde gjort det, havde jeg ikke siddet her nu.”

Hun noterede et eller andet. Jeg spekulerede på, hvad det var, men spurgte ikke.

“Men du er kommet dig nu?”

“I det store og hele. Med mit psykiske helbred står det værre til.”

“Kan du forklare?”

Det kunne jeg – jeg havde øvet mig lidt samme morgen.

“Jeg knytter mig ikke til andre mennesker, som man skal. Kvinder bliver jeg enten passioneret forelsket i, eller også betyder de ingenting. Jeg har ingen venner. Jeg har ingen familie og har aldrig haft en.”

“Jeg synes ellers, du sagde, at det var to gode venner, som fik dig til at komme her.”

“To forretningsforbindelser. Det var en sjusket formulering. Men det var nu mest ham hjernevrideren.”

Hun læste i et ark papir. “Justin og Tom?”

“Ja.”

“Hvis vi nu går en smule baglæns, hvordan var så din opvækst?”

Jeg sad tavs i nogle sekunder og forsøgte at finde et præcist udtryk.

“Fattig på følelser,” sagde jeg.

“Forklar.”

Jeg sukkede og forklarede. “Min mor døde af tuberkulose, da jeg var fire år gammel. Ingen søskende. Min far var præst og giftede sig aldrig igen. Jeg kan ikke huske, at han nogensinde lo eller rørte ved mig. Jeg flyttede fra ham, da jeg havde taget studentereksamen. Han har været død omkring tyve år nu. Det er det hele.”

“Det lyder trist.”

“Kun hvis man tænker over det.”

“Og det gør du ikke?”

“Nej.”

“Og hvordan er det så med præstens søn? Har han haft nogen langvarige forhold?”

“Nej.”

“Boet sammen med en kvinde af og til?”

“Nej.”

“Kun kortvarige affærer?”

“Ja.”

“Mange?”

“Ja.”

“Hvad tror du, det skyldes?”

“Jeg er et umoralsk røvhul. Jeg drikker for meget og har ingen empatiske evner.”

“Det lyder, som om du læser op af en bog.”

“Jeg kan ikke gøre for, hvordan det lyder.”

“Okay. Du siger, at du har et alkoholproblem?”

“Det begynder jeg at tro.”

“Hvorfor det?”

“Mens jeg lå på hospitalet, fik jeg ikke en dråbe i to måneder, men det første, jeg gjorde, da jeg kom hjem, var at drikke mig bevidstløs. Jeg gjorde det samme to aftener senere. Det var i forgårs.”

“Helt alene?”

“Helt alene.”

“Hvorfor?”

“Det ved jeg ikke.”

“Selvfølgelig ved du det.”

“Ja, selvfølgelig ved jeg det.”

Sådan fortsatte vi. To timer hver uge. August, september, oktober, november, december. Midt i januar besluttede vi os for at stoppe de terapeutiske samtaler. To måneder efter – altså i marts 1991 – gik hun for første gang med til at spise middag med mig. Omkring midsommer indledte vi vores forhold, og i august tilbragte vi en uge i Grækenland sammen. Hendes eksmand tog sig af begge deres børn. Jeg var ikke passioneret forelsket, og jeg syntes, at det var pragtfuldt.